

ФЕНОМЕН «CANCEL CULTURE» У СОЦІАЛЬНИХ МЕДІА: КУЛЬТУРНІ НАСЛІДКИ ЦИФРОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Турчина В. О.

студентка I курсу

Навчально-наукового інституту філософії та освітньої політики

Логвіненко К. О.

*асистент кафедри філософської антропології, філософії культури
та культурології*

*Навчально-наукового інституту філософії та освітньої політики
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна*

Термін **cancel culture** (культура скасування) – це процес колективного бойкотування (масове скасування) відомих осіб, громадських діячів, компаній чи брендів через їхні певні неприйнятні дії або висловлювання, що часто поширюється через соціальні мережі; це «механізм вираження несхвалення та здійснення соціального тиску» [2]. Виникнення цього феномену пов'язане зі стрімким розвитком соціальних мереж, які стали основним інструментом комунікації. Вважається, що перший раз дієслово «to cancel» щодо людини було застосовано у фільмі «**Нью-Джек-Сіті**» 1991 року: його вимовив герой картини устами Веслі Снайпса: «Cancel that bitch! I'll buy you another one» [3].

Тема культури скасування є важливою, адже вона формує колективну думку, створюючи механізми осуду та бойкотування, що ведуть до глобалізації. Це стало способом притягнення до відповідальності публічних осіб або компаній за їхні висловлювання чи поведінку.

У контексті **cancel culture**, соціальні медіа як інструмент тиску дають змогу залучати до руху якомога більше людей у найкоротші строки завдяки поширенню інформації в реальному часі, охоплюючи широку аудиторію. Це підсилює вплив громадської думки на соціально важливі питання.

Так успіху досяг рух **#MeToo**, який розпочався у 2017 році. Його суть полягала в боротьбі із сексуальними домаганнями та насильством. Завдяки цьому руху було виявлено численні випадки аморальної

поведінки відомих особистостей, зокрема Гарві Вайнштейна, якого засудили до 23 років тюремного ув'язнення [1].

Культура скасування відіграє вагомую роль у контексті російсько-української війни, дозволяючи реагувати на публічних осіб, митців, компанії або організації, що займають проросійську позицію, співпрацюють із країною-терористом або відкрито підтримують агресію росії. Наприклад, з початку повномасштабного вторгнення росії в Україну українці почали менше слухати російських виконавців саме завдяки свідомій позиції лідерів думок, які пояснювали в соціальних мережах своїм підписникам (громадянам України), що прослуховування російських пісень дорівнює новим ракетам, націленим на цивільну інфраструктуру. Кожне прослуховування на стрімінгових платформах (Apple Music, Spotify, YouTube і т.п.) приносить російським виконавцям доходи, з яких сплачуються податки в економіку російської федерації, що використовуються для виробництва нового озброєння, яке направляється до України. В контексті культури кенселінгу, ця свідома відмова від російських виконавців є проявом соціального осуду, що демонструє колективну відповідальність за підтримку національних інтересів. Культура кенселінгу стає інструментом для висловлення протесту проти агресії, формуючи нові соціальні норми та заохочуючи громадян до активних дій. У такій атмосфері публічний бойкот стає не лише формою індивідуального вибору, а й способом колективного висловлення несхвалення щодо неприйнятної поведінки. Таким чином, культура кенселінгу підкреслює важливість усвідомленого споживання та його впливу на соціально-політичну ситуацію в країні.

З одного боку, культура скасування спонукає людей і компанії уважніше добирати слова для своїх висловлювань і обмірковувати свої дії, аби уникнути кенселінгу. Найважливіше те, що вона привертає увагу до соціально значущих тем і допомагає людям бути почутими. З іншого боку, вона може обмежувати людей у висловлюваннях та діях, створюючи страх перед осудом навіть за незначні слова чи поведінку, що породжує побоювання бути «скасованими».

Культура скасування, яка набула широкого розповсюдження в сучасному суспільстві, має не лише позитивні, але й негативні сторони. Вона відображає потребу в швидких і емоційно заряджених рішеннях на складні питання. У такій культурі критичне мислення поступається негайним реакціям, часто продиктованим почуттям моральної переваги чи обурення. Внаслідок цього складні проблеми, які потребують глибокого осмислення й дискусії, зводяться до спрощених емоційних відповідей, підкріплених публічним засудженням і соціальним остракізмом. Це створює атмосферу, в якій

конструктивний діалог та критична рефлексія поступаються місцем політиці негайної відплати, що ускладнює пошук довготривалих рішень [4].

Часто критика може бути невиправданою через відсутність певних доказів та фактів, а невдалі й суперечливі коментарі можуть завдати шкоди іміджу та довірі компанії чи відомій особі, оскільки вони провокують масову критику. Кожен має свободу слова, проте важливо пам'ятати про відповідальність за наслідки своїх слів чи дій.

Водночас культура скасування може становити загрозу для демократії, адже одна з її основ – це вільний обмін думками та ідеями, що сприяє розвитку суспільства через діалог і критичне мислення. Коли критичне обговорення складних тем замінюється емоційними, швидкими реакціями та публічним засудженням, це може обмежити свободу висловлювань і стримувати людей від висловлення альтернативних або непопулярних поглядів. Страх бути «виключеним» із суспільства чи підданим соціальному остракізму підриває принципи відкритої дискусії, необхідні для функціонування демократії. Крім того, коли емоції переважають над критичним аналізом, суспільство втрачає здатність об'єктивно оцінювати ситуації, зважувати аргументи та шукати збалансовані рішення. У таких умовах ухвалюються непропорційні рішення, які не завжди відповідають реальним викликам чи потребам суспільства, що може призвести до ослаблення демократичних процесів і посилення авторитарних тенденцій. Отже, культура скасування може сприяти поляризації та зменшити простір для здорового обміну ідеями, що є критично важливим для підтримки демократичних цінностей.

Отже, культура скасування, хоча й має потенціал для підтримки соціальної відповідальності та привернення уваги до важливих соціальних питань, також несе в собі значні ризики. Вона може підривати основи демократії, обмежуючи свободу вираження думок і формуючи атмосферу страху, що стримує людей від висловлення альтернативних чи непопулярних поглядів. У ситуації, коли емоційні реакції домінують над критичним мисленням, складні соціокультурні проблеми редукуються до простих відповідей, що ускладнює конструктивний діалог. Це, в свою чергу, може призвести до поляризації суспільства та зростання конфліктності, що ослаблює демократичні процеси, адже громадська думка стає надмірно чутливою до осуду.

Таким чином, важливо знайти баланс між відповідальністю за висловлювання та можливістю вільно обговорювати складні культурні та соціальні питання, аби зберегти здорову демократичну атмосферу. Підтримка відкритого дискурсу, рефлексивності та критичного аналізу

є необхідними для збереження плюралізму і демократичних цінностей у сучасному суспільстві.

Література

1. «Вона сказала»: за лаштунками історії, що сколихнула світ та започаткувала рух #MeToo. *Elle – журнал*. URL: https://elle.ua/stil-zhizni/blog_stil_zhizni/vona-skazala-za-lashtunkami-istorii-shcho-skolihnula-svit-ta-zapochatkuvala-ruh-metoo/ (дата звернення: 21.10.2024).

2. Словник. Merriam-Webster. (2023). Філія Encyclopædia Britannica. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/cancel%20culture> (дата звернення: 21.10.2024).

3. Слоневська І. Б., Пірошенко С. Ю. Культура скасування як соціокультурний феномен: українські акценти. *Culturological Almanac*. 2023. № 4. С. 262–268. URL: <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2023.4.36> (дата звернення: 21.10.2024).

4. Morgan, William D., "Cancel Culture in College: A Phenomenological Study to Define Cancel Culture in the College Generation" (2021). *Senior Theses*. 479. https://scholarcommons.sc.edu/senior_theses/479 (дата звернення: 21.10.2024).